

Aan: Gemeente Den Haag
Dienst Stedelijke Ontwikkeling, Afd. Projectmanagement Den Haag (PmDH)
t.a.v. mevr. M. Dijkstra
Postbus 12655
2500 DP Den Haag
E: info-internationalezone@denhaag.nl

Onderwerp: **Zienswijze en bezwaren m.b.t. plannen 'Internationaal Park'**.
Onder verwijzing naar: documentatie m.b.t. plannen 'Internationaal Park'.

Van: C.P. van der Velde

Den Haag, 16 januari 2016

Geachte burgemeester, wethouders, en raadsleden,

Hierbij wil ik mijn zienswijze en bezwaren kenbaar maken met betrekking tot het voorgelegde plan om van de Scheveningse Bosjes, de Waterpartij en het Westbroekpark één groot Internationaal Park te maken, zoals dat per besluit d.d. 17-11-2015 ter consultatie bekend is gemaakt door middel van het Ambitiedocument Internationaal Park (RIS288660), met bijlagen en aanhangsels, met name het Concept Ambitiedocument Internationaal Park, hierna te noemen LOLA Ambitiedocument, en het Concept tekst raadsvoorstel Internationaal Park, hierna te noemen Raadsvoorstel.

Inhoud

1. **Veelbelovende vooruitzichten.**
2. **Oude en tegenwoordige kwaliteiten als natuurgebied.**
3. **Bestaande kwaliteiten als groen recreatiegebied.**
4. **Verandering van bestemming voor project Internationale Zone**
  - 4.1. **Magneet voor internationale instellingen, ondernemingen, expats en toeristen.**
  - 4.2. **Introduceren en uitbreiden van commercie**
  - 4.3. **Uitbreiden van verkeersfuncties.**
  - 4.4. **Terugdringen van natuur**
5. **Financieringsstrategie**
6. **Royaal gebruik van drogredenen**
  - 6.1. **'Altijd ware' uitgangspunten en randvoorwaarden**
  - 6.2. **Strijdigheid**
    - 6.2.1. **Interne contradictie.**
    - 6.2.2. **Externe contradicties**
- 6.3. **Ongegronde aannames, benodigd onderzoek**
- 6.4. **Paradigmawisseling: respect maakt plaats voor destructie**
7. **Schets voor een alternatief plan**
  - 7.1. **Flora en fauna**
  - 7.2. **Verkeer**
8. **Conclusie**

1. Veelbelovende vooruitzichten.

De eerste reactie die ik had bij het zien van de aankondiging van een zgn. 'Internationaal Park' was buitengewoon enthousiast. Wat direct een veelbelovend beeld oproep was het voornemen tot het samenvoegen van de "drie prachtige groengebieden met ieder een bijzonder, eigen karakter: het landschap bij de Waterpartij, de ruige Scheveningse Bosjes en het tuinkarakter van het Westbroekpark" (College B&W, 18-11-2015).

In de nota Structuurvisie 2020 'Wereldstad aan Zee' (RIS129201), 28-06-2005, p.50, wordt al gesteld dat in het kader van de Internationale Zone: "De parken, van Westduinpark tot Westbroekpark, worden gekoesterd. Zo blijft er, naast ruimte voor dynamiek, volop ruimte voor rust en natuur."

In de Concept-Gebiedsvisie Internationale_Zone (fRIS 268511) van 26-11-2013 schetste het college hiervoor een prachtig vergezicht: "Deze verspreide binnenduinparken hebben gezamenlijk meer potentie dan er nu uitkomt. .. De belevingswaarde en de mogelijkheden voor gebruik nemen toe als de parken met elkaar worden verbonden, zodat het groen wordt ervaren als een samenhangend geheel maar met behoud van het eigen

karakter van elk park. Nieuwe functies moeten de natuurwaarden (aanwezige flora en fauna) ondersteunen en versterken. Zo kunnen deze groengebieden geleidelijk uitgroeien tot een Archipel van Binnenduinparken." In onder meer de Gebiedsvisie Internationale Zone (RIS 270672) van 04-03-2014 wordt hieraan toegevoegd: "Biodiversiteit is hierbij een belangrijk aandachtspunt. De impact van eventueel nieuwe functies zal altijd worden onderzocht en er zal een zorgvuldige afweging plaatsvinden."

Doel is volgens het Coalitieakkoord 2014-2018 'Vertrouwen op Haagse Kracht' van 24-06-2014, om deze drie groengebieden tot "een aantrekkelijk park voor de Internationale Zone" te maken, met elkaar te verbinden, en gezamenlijk op de kaart zetten als bestemming voor bewoners en bezoekers. Dit akkoord stelt verder: "Maar ook het groen, de paden en de zitplekken in de Scheveningse Bosjes zijn hard toe aan een grondige onderhoudsbeurt. We maken van dit gebied een aantrekkelijk park voor de internationale zone. We investeren in vitaal groen en in ecologisch beheer. We geven een impuls aan de ecologische verbindingzones door aan de slag te gaan met de plannen die er al liggen en we borgen de kennis op dit gebied."

In het 'Concept tekst raadsvoorstel Internationaal Park' (RIS 288637), 17-11-2015, worden deze ambities samengevat: doel is "een kwalitatief hoogwaardig stadspark". "In de visie staat verbinden centraal, zowel van mensen als natuur. Belangrijk is het slechten van barrières tussen de parken voor de bezoeker. Dit gebeurt door het verbeteren van de zichtbaarheid en beleefbaarheid van de parken. Tevens staan ecologie en natuurbeleving hoog in het vaandel."

En onder 'Verborgene kwaliteiten': "De bossen, parken en waterpartijen zijn het groene kapitaal van de Internationale Zone. De diversiteit van het groen is groot: het landschap bij de Waterpartij, de ruige Scheveningse Bosjes en het tuinkarakter van het Westbroekpark. Echter, op dit moment zijn de kwaliteiten van het groen nog vaak verborgen en soms slecht onderhouden. Een verbetering van het groen is noodzakelijk, echter wel met behoud van het eigen karakter van elk van de drie gebieden."

Het hiermee geschetste vooruitzicht sluit aan op de perceptie en appreciatie van vele Hagenaars en met name de geregelde bezoekers, gebruikers en omwonenden.

2. Oude en tegenwoordige kwaliteiten als natuurgebied.

De huidige Scheveningse Bosjes (ca. 46,3 ha.) zijn samen met de Waterpartij (ca. 14,5 ha.), het Belvédèreduin (ca. 10,9 ha.), de bosstrook langs de Haringkade (achter Madurodam) en de zone langs de Scheveningse weg en het van Stoltpark, allemaal onderdeel zijn van de oorspronkelijke Scheveningse Bosjes. Dit geheel vormt een uniek historisch gebied dat al eeuwen lang een belangrijk onderdeel is van de Haagse groengebieden. Het is geen aangelegd park zoals parken in andere grote steden of zoals het Zuiderpark in Den Haag, of het nabij gelegen Westbroekpark (ca. 13,6 ha). Het vormde een binnenduinbos, gelegen in het uitgestrekte woeste duingebied langs de Zuid-Hollandse kust, vanouds genaamd 'de ('s Graven) Wildernisse'. Het gebied strekte zich uit vanaf de vroegere Laan van Schuddebeurs, nu Javastraat - Laan van Meerdervoort, naar de oude dorpskern van Scheveningen. De Scheveningse Bosjes in hun huidige benaming en begrenzing omvatten het vroegere duinbos 'het Jonge Rijs' (lett. de jonge scheut, twijg), waar het Jonge Rijspad naar vernoemd is. Het wordt in de volksmond ook wel 'de Bosjes' genoemd.

Het gebied voldoet aan talrijke natuurwaarden vanwege het weelderige groen, de soortenrijkdom, fungerend als biotoop en ecosysteem van talrijke planten en dieren die er bloeien en floreren.

De Waterpartij biedt aan de hoge oeverzijde van het Belvédèreduin een waardevolle broedplaats voor vogels en andere dieren. Het Westbroekpark heeft vanouds al de stijl en allure van een smaakvol landschapspark, met fraaie zichtlijnen, bospartijen en bosschages, een rosarium, speelweide, en tuin met gemeentelijke beeldencollectie.

3. Bestaande kwaliteiten als groen recreatiegebied.

De bijzondere kwaliteiten van dit bos en parkgebied bepalen mede de huidige natuur- en recreatiewaarde van het gebied. Waar LOLA het heeft over "groengebieden die in gebruik en onderhoud een beetje op de achtergrond zijn geraakt" (p.34) klopt dit in zekere mate voor wat betreft het onderhoud, zeker als we daar ook beheer, zorg, bescherming, toezicht en handhaving toe rekenen. Er is echter wel degelijk sprake van breed en soms intensief gebruik.

Allereerst worden de gebieden al het hele jaar door, in weer en wind gebruikt door wandelaars, hondenuitlaters, paardrijders, vissers en hardlopers. Hier kan men volop genieten van de weldadige rust, de ruimte en de rijkdom van de natuur; het zacht bladergeruis en vogelgeketter, de vertroosting van geur en fleur, de mooie bloemen en beelden in het Westbroekpark, e.a. weldadige invloeden die het gebied (nu nog) te bieden heeft. Bij iets mooier weer maken mensen met hun kinderen enthousiast plezier op het speelterrein (de 'zandkamer') en de speelweide. Worden de weersomstandigheden ronduit aangenaam dan wordt het park volop gebruikt "als plek om te luieren, te lunchen, te picknicken, te werken, te studeren ..." (p.18).

De gebieden bieden op dit moment dus al bij uitstek “een buitenruimte die mensen inspireert, die je laat ontspannen, waar je tot rust kan komen en waar je met je geliefde en dierbaren kunt zijn. Een plek om bij elkaar te komen en te genieten. Of waar je juist in je eentje je hoofd leeg kunt maken, rustig kunt wandelen door de geschiedenis of hardlopen tussen de bomen en kunt genieten van het groen.”

De belevingswaarden van dit gebied die het de gestresste stadsmens biedt zijn niet te onderschatten. Wie kent niet de in alle opzichten weldadige werking van een verblijf in een natuurlijke omgeving? Of het nu tijdens een survival-tocht in de woeste wildernis is, een luie vakantie aan zee, of een korte lunchpauze in een fraai park - vrijwel altijd zal een aangenaam, ontspannend en verkwikkend effect te merken zijn.

De waarden en gevoelens die mensen koesteren, ondervinden en genieten bij groenbeleving zijn uitermate belangrijk en heilzaam voor fysieke en mentale gezondheid. Vooral als deze mogelijkheden bij een veelal druk stadsleven in de nabijheid beschikbaar zijn. Recent onderzoek van Prof. A. Van den Berg toont ook aan dat groen/natuur een positief effect heeft op de gezondheid van stadsbewoners (zie o.a. het blad van Natuurmonumenten, herfst 2015). Zoals het LOLA document terecht stelt: “Voor een gezonde stad is hoogwaardig groen onmisbaar. Dit betekent dat je als stad moet blijven investeren in je parken, plantsoenen en natuur- en recreatiegebieden.” (p.18)

De gebieden hebben vanuit de historie een geheel eigen stijl en allure, en deze in hoge mate unieke charme en sfeer die het (nu nog) uitstraalt geniet bij uitstek de waardering en bewondering van expats en toeristen. De aanwezigheid van zulk kostbaar groen cultuurgebied draagt ook bij aan de aantrekkelijkheid als vestigingsplaats voor internationale organisaties en bedrijven, voor hotels en toerisme.

Kortom, de gemeentelijke ambitie om het Haagse groen optimaal in te richten en te onderhouden voor mens, plant en dier, verdient alle lof. Om het gebruik te optimaliseren, hoeven de reeds bestaande natuurkwaliteiten, gebruikswaarden en aspecten van allure alleen maar te worden erkend en gekoesterd, zodat ze op verstandige (c.q. niet al te domme) wijze kunnen worden benut, versterkt en uitgebreid. Daarbij zullen een aantal zaken beter georganiseerd en geregeld moeten worden.

Wat de bosjes en het park vooral *niet* nodig hebben, is meer "reuring". Daar is helaas geregeld al te veel sprake van in de vorm van vervuiling, herrie, vandalisme, graffiti, brandstichting. Zo vond in de Nieuwjaarsnacht van 2015/16 in de Bosjes nog 'reuring' plaats in de vorm van vuurwerk waarbij een forse hoeveelheid afval is achtergelaten.

Ook wordt er een al te grote druk op de Bosjes uitgeoefend door de vele honderden honden die er dagelijks bij het uitlaten los rond rennen. Sommige eigenaren houden hun honden helaas niet adequaat in het gareel zodat bodem en begroeiing, vogels en andere dieren, bankjes en trimtoestellen veel te lijden hebben, terwijl andere bezoekers, met name die met kleine kinderen, hiervan hinder en overlast ervaren - door hondenpoep op de weilandjes en grasveldjes, blaffen, opspringen, grommen en soms - waardoor velen verjaagd worden naar bijvoorbeeld Zorgvliet.

De Waterpartij is al vele decennia een gewaardeerd recreatie- en herdenkingsgebied, en voldoet daarvoor nog steeds prima.

De voormalige uitspanning De Bataaf heeft helaas plaats gemaakt voor een complex tennisbanen. Een intensiever gebruik van het Westbroekpark voor evenementen zal een negatieve impact hebben op de huidige gebruikers en omwonenden, en is dus niet raadzaam. Het paviljoen is de laatste jaren helaas in allure achteruitgegaan maar dit is met wat gemeentelijke begeleiding gemakkelijk op orde te brengen.

Kortom, in eerste instantie is het in ieder geval nodig - en voorlopig voldoende - om te zorgen voor beter beheer, m.n. behoud, bescherming, onderhoud, versterking, toezicht/ bewaking, handhaving en waar nodig herstelwerk. Dit zal bijdragen aan een grotere natuurkwaliteit, de aloude stijl en allure herstellen, en tegemoet komen aan wensen van recreanten en toeristen.

4. Verandering van bestemming voor project Internationale Zone

De eerste vraag is nu wat de gegeven kwaliteiten en potenties van de bedoelde groengebieden te maken hebben met een herdoop als 'Internationaal Park'. Deze gebieden zijn immers op geen enkele manier internationaal. Ze liggen alleen nabij bebouwing met een aantal internationale instellingen, ambassades, Vredespaleis, e.d., en ze worden gewaardeerd en benut door omwonende expats.

Het verband van de plannen met de 'Internationaal Park' pretenties ligt volgens mij op het kernpunt van de bestaande versus de beoogde bestemming. Een cruciale schakel in het plan is immers dat geprobeerd wordt om de bestemming van de gebieden drastisch, radicaal en rauwelings te veranderen. De nieuwe bestemming moet volgens de 'ambities' meerdere prioriteiten dienen.

4.1. Magneet voor internationale instellingen, ondernemingen, expats en toeristen.

De overkoepelende ambities komen naar voren in talrijke uitingen van burgemeester, wethouders en gemeente-ambtenaren. Het streven is om Den Haag, in samenwerking of fusie met Rotterdam, op te stuwen in de vaart der wereldsteden, haar om te vormen tot bruisende metropool. Op zijn minst moet Den Haag, in samenwerking met Rotterdam, in concurrentievermogen kunnen wedijveren met Amsterdam.

Aan deze ambities is het nodige beleid tot citymarketing geweid. In de brochure 'Vrede en recht: goed voor Den Haag en Nederland.' wordt de hofstad ronkend gepositioneerd als 'de internationale stad van vrede en recht', 'al meer dan 100 jaar het symbool voor internationale gerechtigheid'.

In de brief 'Internationale stad van vrede en recht economische impact internationale organisaties (Decisio onderzoek 2013-2014)', brief 19-9-2014, pp. 3 (RIS276182) is te lezen: "Het thema "Internationale Stad van Vrede en Recht" biedt de stad diverse kansen. Het biedt de gemeente de kans om nieuwe werkgelegenheid te verwerven door het aantrekken van nieuwe instellingen en (private) organisaties. Ook voor toerisme en de stad als internationale ontmoetingsplaats liggen er kansen. Deze werkgelegenheid heeft betrekking op zowel hoger, middelbaar als lager opgeleiden, zodat er kansen liggen voor alle Haagse inwoners." (p.2)

Het streven naar deze stads-statusverhoging ligt aan de basis van diverse hoofddoelen:

- Behoud en bevorderen van Werkgelegenheid:

De internationale instellingen in Den Haag en omgeving, zo'n 160 organisaties, honderden bedrijven en kenniscentra, waaronder het Vredespaleis, hebben [in 2014/2015] zo'n 19.500 mensen in directe dienst. De indirecte werkgelegenheid wordt geschat op zo'n 18.000 banen, waaronder 13.400 arbeidsplaatsen in veiligheidssector. Zo leveren de internationale organisaties in totaal meer dan 37.500 banen op.

- Versterken vestigingsklimaat:

Het imago als 'internationale stad' trekt internationale bedrijven.

- Stimulering van economie:

De internationale gasten geven hier gezamenlijk een kleine 700 miljoen euro uit. Daarbij besteedden de internationale organisaties in 2012 voor nog eens 1,3 miljard euro aan goederen en diensten, goed voor 13.000 van de hierboven genoemde banen.

- Versterken toerisme.

Het internationale imago, de aanwezigheid van expats en instellingen als het Vredespaleis trekken ook toeristen uit de gehele wereld.

- Vergroten bereikbaarheid, uitbreiden infrastructuur.

In de brief 'Internationale stad van vrede en recht economische impact internationale organisaties (Decisio onderzoek 2013-2014)', brief 19-9-2014, pp. 3 (RIS276182): .. "Tevens blijft het belangrijk te blijven werken aan de bereikbaarheid van de stad met name voor auto's. Fysieke investeringen zijn daarbij noodzakelijk alsmede aansluiting bij andere relevante nationale dossiers." (p.3)

4.2. Introduceren en uitbreiden van commercie

Het lumineuze idee dat men kreeg was vervolgens om de op dit moment nog aanwezige groene gebieden voor deze hoofddoelen van de Internationale Zone instrumenteel te gaan inzetten. Vandaar de titel 'Internationaal Park', die verder - zoals velen hebben opgemerkt - niet echt ergens op slaat, maar vooral dient als opportunistisch frame om de begeerde ingrepen te 'verkopen'.

Voor dit doel werden een aantal secundaire doelen opgesteld. Deze behelzen in feite het consumptie- gereed en commercie-klaar maken van de huidige groengebieden. De opzet is een "Enthousiasmerend traject waar ondernemers, buurt en experts geprikkeld worden en kansen gaan zien en benutten. " Dit blijkt vooral neer te komen op het populair en aantrekkelijk maken van het park als recreatiegebied, pretpark of kermis-achtig terrein. Oftewel "Relaties met toeristische attracties versterken" (p.35). Voor deze doelen probeert men een forse intensivering van het gebruik te bereiken.

● Versterken van horecafuncties.

Bouw van (minstens één) extra paviljoen of uitspanning bij de Waterpartij, voor café, restaurant, ijssalon, e.d..

● Toevoegen van talrijke (ca. 24) amusementsfuncties voor 'jaarrond programmering.'

Allerlei attracties, markten, concerten, festivals, tentoonstellingen, lichtevenement (p.88), Valentijn festival, e.a. kakofonische evenementen t.b.v. 'reuring' en vertier, ongeacht onrust, herrie en afval.

Genoemd wordt een bonte stoet van faciliteiten: jukebox in het bos, muziek paviljoen/ muziekkapel, 'Biergarten' (biertuin) met biertenten, 'woonwagenkamp' met food trucks (zie LOLA blz.128), marktterrein, 'lineaire markt' langs de Scheveningseweg, kunsttroute, uitzichttoren/ uitkijktoren.

Als extra voorzieningen worden gedacht aan uitbreiding met wit meubilair, waaronder een 1 km. lange witte bank langs de Scheveningseweg, 'loveseats', zes nieuwe bruggen waaronder (ach) een 'slotjesbrug'. Verder een uitgebreide speeltuin ('Speeltuin 2.0'), door creëren van meer zandvlaktes, d.i. drie hectare 'duintuinen' die niets met begroeiing te maken hebben maar dienen voor nieuwe speelelementen (p.121), met betonnen 'speelvijvers', en een apart hondenveld. Niet bedacht is dat door de wind alles al gauw onderstuift en de vijvertjes zullen verzanden.

Verder een klimbos, moestuin/ pluktuin ('Blossom-in-the-Park'), sleeheuvel/sleebaan, zwanenbootjes op de Waterpartij, SUP's up (Stand Up Paddle Boards) locatie, trouwlocatie.

Verder plekken en voorzieningen voor stadspicknick, barbecue, huttenbouw, Yoga, outdoor fitness, bootcamp, jeu de boules, schaken in het park etc..

Het meest absurde idee is wel de aanleg van een kunstmatige watergang/waterloop, die vanuit de Waterpartij, over of onder de Teldersweg door, als 'bosbeek' doorloopt en met kunstmatige 'waterval'/ cascade moet uitmonden in de 'speelvijvers'. Dit idee is vrijwel onuitvoerbaar vanwege de grote hoogteverschillen (duinen). Het verval is ca. 11 m., er moet 5 meter diep gegraven worden. De beek zal in totaal 21 meter breed worden, waarvoor veel bosoppervlak, ca. 1000 bomen moeten geofferd.

Er zouden ook 6-10 nieuwe bruggen voor de paden nodig zijn. Grote hoeveelheden voorgezuiverd drinkwater zouden naar de zee lopen. Het geheel zou in verhouding astronomisch duur worden, nog afgezien van het grote verlies aan waardevolle bomen, begroeiing en biotoop.

Deze opsomming roept weliswaar een absurd beeld op, maar is geheel ontleend aan het ratjetoe aan elementen als aangegeven in het ambitiedocument. Op deze wijze moet het park volgens het ambitiedocument gaan bijdragen aan de beleving van 'klein geluk'. Daar gaat onze wethouder voor zorgen.

4.3. Uitbreiden van verkeersfuncties

Voor de economische en Internationale aspiraties dient ook het bevorderen van verkeersstromen tussen Den Haag en Scheveningen c.q. 'The Hague Beach'. Dat betekent voor de groengebieden ook de ambitie tot het versterken van infrastructuur voor verkeer, vervoer, communicatie en PR.

De Scheveningse Bosjes moeten 'beter ontsloten' worden (p.22) voor bezoekers, met name toeristen en expats, vanuit Den Haag, met als vertrekpunt de toeristentrekker het Vredespaleis.

Een paard is daarbij als symbool gekozen, hoewel bij Den Haag eerder aan ooievaar (of 'reggah') gedacht wordt, en aan de belangrijke bestaande elementen paardrijders en ruiterspaden geen woord gerept wordt.

● Scheveningseweg

De Scheveningseweg is nog steeds voor velen een van de mooiste plekken van de stad. Dit ongeacht het ambitiedocument dat zomaar stelt: "De weg heeft veel [van] zijn glans verloren" (p.114). Ook hiervoor is namelijk een draconische herinrichting bedacht. De Scheveningse weg moet een soort brede avenue worden, enerzijds een allee als in de 17e eeuw, en tegelijk een majeure verkeersader naar Scheveningen.

Voor het beoogde massatransport zijn brede trams gepland, daarvoor wil men de tramrails verleggen, en dat zal leiden tot het kappen van zeker 1000 bomen. Dichter naar de Bosjes toe wordt kaalslag beoogd door kaalzetting van de oude stuifdijk.

Dit alles wordt gebracht met veel termen van nodig, noodzaak, en moeten. Het is echter allemaal volstrekt overbodig, zeer duur, ondoelmatig en zelfs schadelijk. Allerlei onderzoeken en rapporten tonen aan dat de huidige 'smalle' trambasis ruim voldoende is voor het transportvolume in heden en toekomst.

● Wegennet in de Bosjes.

Het plan voorziet ook in drastisch vergroten van toegankelijkheid en doorkruisbaarheid van de Bosjes, o.a. door het vermeerderen, verbreden, verharderen, en verlichten van paden, wegen, bruggen, 'entreepleinen'/ parkentrees ('Grootse entrees', p.88), oversteekplaatsen, en verruimen en uitbreiden van parkeerterreinen.

Het lijkt er sterk op dat de begeerde kaalslag bezijden de Scheveningse weg bedoeld is voor latere verbreding tot autoweg, met verdrijving van de fietspaden door een vervangende "doorgaande route voor fietsers" (p.124) dwars door de Bosjes. Deze zou vervolgens bestaan uit riante wegen, gaande over viaducten of door tunnels om de Teldersweg over te steken.

Hiervoor dient onder meer de aanleg van een vijf km lang traject van zes meter breed betonnen en volledig verlichte 'fietspaden' of 'hardloprondjes', met erlangs nog 2 x 2-2,5 m. half verharding als 'wandelpaden'; en 2x 6,5 m kaalgekapt boszomen erlangs, 'voor de veiligheid' wegens het gevreesde 'gevaar' van vallende takken - samen ca. 23 m. breed, veelal over een nieuw tracé. Deze zes meter brede betonnen wegen zijn bedoeld voor fietsers, joggers, koetsjes, en verder wat dan ook op 6 m. breed beton past. Genoemd worden hiervoor: hoofdroute, wandelrondje, buitenrondje, binnenrondje, hardloprondje, lunchrondje, e.d.. Zulke rondjes zijn

echter ook prima te maken in de huidige situatie.

Enkele gegevens ter vergelijking en objectivering:

- Een betonweg van zes meter breed is echter eerder geschikt voor een tweebaans autoweg. De werkelijke, totale breedte van 23 m. komt zelfs overeen met een tweebaansweg met 2 x 3 rijstroken ! (Voor autosnelwegen geldt per rijstrook een vaste breedte van 3,25 meter bij max. snelheid 100 km/h, zie <http://www.wegenwiki.nl/Rijstrook>).

- Voor de drukste fietspaden met tweerichtingsverkeer, een 'spitsuurintensiteit' met meer dan 150 fietsers per spitsuur (ca. 1 p/24 sec.), is een breedte voldoende van 3,50 tot 4 meter (Ontwerpwijzer Fietsverkeer 2006). Dus zelfs in het meest intensieve gebruik door fietsers is een breedte van zes meter minstens 50 % overmatig. Dat zou ongeveer een record zijn in Nederland.

Een voorbeeld: het fietspad van de Pompstationsweg in het gedeelte De Harstenhoek/Oostduinen (Van Alkemade ln. tot aan Watertoren/ uitspanning 'Onder de Watertoren') is ca. drie meter breed, wat heel prettig en adequaat is voor een vooral zomers redelijk druk gebruikt fietspad. Samen met het wandelpad is het geheel vijf meter breed.

Deze brede fietswegen zijn niet alleen absurd, ze zijn ook volstrekt overbodig.

- Het fietsverkeer tussen Den Haag en Scheveningen heeft nu ruim gelegenheid om de Bosjes te omzeilen, met name in de duisternis, door hetzij de route Zuid-West langs de Scheveningse weg te volgen, of Noord-Oost langs de dr. Aletta Jacobsweg.

- De huidige breedte van de fietspaden in de Bosjes, 2 tot 3 meter, is ruim voldoende voor het feitelijke fietsverkeer en zal dat waarschijnlijk nog heel lang zijn. Het is ook buitengewoon vergezocht om het voor te stellen alsof op afzienbare termijn dwars door de Bosjes een hoofdader nodig is voor uiterst intensief fietsverkeer. Eerder zal dit bedoeld zijn voor de vurig begeerde massale evenementen: als parcours en circuits voor de City Pier City loop, wielrenkoersen, e.d..

- Belangrijker is echter dat het bevorderen van druk (fiets)verkeer door de Bosjes opnieuw haaks staat op de groene doelstellingen. Het kost minstens 2000 bomen. Verharding en verbreding van paden schaadt de ruimte, voedselrijkdom, en doorademing van de bodem voor de wortel en stam van resterende bomen. Het effect op het bos als geheel zal desastreus zijn: de samenhang gaat geheel verloren, er ontstaan grote kale stukken met doorzicht naar alle kanten, het geheel krijgt meer het karakter van een plein met losse stukken plantsoen of armzalige perkjes, losse decorstukken tegen de achtergrond van stads vermaak en tumult.

- Daarbij komt dan ook nog de verlichting. Voor biodiversiteit en veel aanwezige diersoorten als eekhoorns, padden, mollen, buizerds met name nachtdieren zoals nachtegalen, vleermuizen en uilen zal dit gebied geheel verloren gaan.

Behalve veel nieuwe en absurd bredere wegen zijn ook extra toegangen bedacht: zes groteske stenige ingangspaleinen/ entreepaleinen, (minstens) zes nieuwe bruggen, en meer parkeerlocaties. Ook deze zijn allemaal goeddeels overbodig, ze zijn relatief duur en ze gaan te koste van bos, begroeiing en beschutting voor dieren.

● Teldersweg

Door de aanleg van de Prof. B.M. Teldersweg na de Tweede Wereldoorlog werden de huidige Scheveningse Bosjes afgesneden van de noordwestelijke gedeelten, de Waterpartij en omgeving. Met ruim 39.000 auto's per dag vormt deze autoweg een bijna onneembare barrière voor mens en dier. Ten behoeve van de mogelijkheid om van het ene naar het andere deel van het totale gebied te komen zijn verbindingen zeer wenselijk voor zowel de natuur, de recreant en de woon-werk passant, en ook passend in de Ecologische Hoofdstructuur. Als opties valt te denken aan een of meer zijn bijvoorbeeld oversteekplaats met zebrapad en stoplichten, overbrugging/ viaduct (met 'waterviaduct' en evt. met ecoduct) annex ondertunneling (evt. met faunatunnel), voor autoweg dan wel voor 'parkverkeer', en verdieping/overkluizing van de autoweg.

De in het plan voorgestelde (drie!) viaducten over of doorgangen onder de Teldersweg, met een lage wal langs de Teldersweg om geluidsoverlast te verminderen, bieden voor de oversteekbaarheid niet echt soelaas. De viaducten dan wel onderdoorgangen worden gebracht als een soort ecoduct functie maar dienen duidelijk eveneens het achterliggende plan om van de Bosjes een vette verkeersader naar Scheveningen te maken. Deze 'oplossingen' zijn uitermate ingrijpend, zeer kostbaar, ondoelmatig, slecht doordacht, en doen ernstig afbreuk aan hetgeen wat de Bosjes hun waarde geeft.

Ook de voorgestelde bruggen over bestaande en gedachte vaarten of beken hebben weinig of geen nut.

● Kerkhoflaan

Het plan voor het "Oude Kerkhoflaan doortrekken" (p.129) voegt eveneens niets zinnigs toe, en gaat louter behalve dat het ten koste gaat van bestaand bos.

● Uitbreiding van Madurodam.

Uitbreiding van Madurodam kan alleen ten koste gaan van de huidige fraaie, rustige bosstrook langs de Haringkade (achter Madurodam), die waardevolle schuilplaatsen biedt voor vogels en andere dieren.

4.4. Terugdringen van natuur

Met deze doelen kan bovendien een simpele, maar langer gekoesterde doelstelling worden ondersteund: het bezuinigen op beheer en onderhoud. Dit wordt beoogd met het terugbrengen van beplanting, door kap van bomen, kaalslag van ondergroei, verstenen en asfalteren van zoveel mogelijk oppervlakte ten bate van de beoogde commerciële faciliteiten en activiteiten.

Waar geen nieuwe elementen voor commercie en amusement bedacht zijn, is er altijd nog de onbeperkt bruikbare uitvlucht van het "dunnen" (o.a. p.26, 46, 132). Het uitdunnen vindt de laatste jaren al op grote schaal plaats in Den Haag, veelal op onnavolgbare dan wel betwistbare gronden, en met veel kwalijke effecten. Overal is in de Bosjes te zien dat eerdere stukken grond met rijk struikgewas en ondergroei zoals duinroos zijn kaalgeslagen, waarna eentonige woekering van brandnetels, kleefkruid, bramen en esdoorns ontstaat. Het tegendeel van zinnig groenbeheer.

De omvorming van het Belvédèreduin naar half-open duinbos of dennenbos of het weghalen van de bovenlaag van de bosgrond (LOLA blz.124, 132, 136) doet afbreuk aan het historisch karakter, de natuurkwaliteiten en het verstoort rust en balans door het ontstane doorzicht op omliggende wegen en binnendringen van verkeersgeluiden.

5. Financieringsstrategie

De investeringen voor de hoofdoelen van de Internationale Zone wil men in eerste instantie voor een belangrijk deel halen uit 'initiatieven' van ondernemers voor de secundaire doelen van het 'Internationaal Park'. Het lijkt er sterk op dat Revis c.s. de gebieden willen opengooien voor aanbestedingen die lucratieve investeringen opleveren. De 'opknopbeurt' van de gebieden wordt als het ware in de uitverkoop gezet. Het handige voordeel hiervan is, dat daarmee tegelijk de belangen van de eigen achterban, ondernemers en liefhebbers van ongebreidelde consumptie en amusement, gediend worden. De gebieden worden daarom voorgesteld als min of meer braakliggend terrein, een terra incognita, dat zomaar bouwrijp klaarligt voor annexatie, vrije exploitatie en vermarkting ten bate van achterban belangen. Winnend zullen de 'biedingen' zijn die zoveel mogelijk de eigen doelstellingen bekrachtigen: met maximale investering, eigen financiering, commercialiserend effect, pacht opbrengsten, stadspromotie en andere lucratieve 'spin-off'. Zo sprak de gemeente in verband met de mini-golfbaan van "de economisch meest voordelige inschrijving" (2-10-2015). Ook moet gevreesd worden dat in het park allerlei bedrijfslogo's zullen prijken.

6. Royaal gebruik van drogredenen

In de documentatie en communicatie met betrekking tot het Internationaal Park project wordt rijkelijk gestrooid met feitelijke vertekeningen, onjuistheden en omkeringen, en logische fouten zoals ongegronde vooronderstellingen, wilde speculaties en contradicties. Deze voortdurende nevelvorming in de informatie heeft onmiskenbaar een misleidend karakter. Het is ondoenlijk om in dit kader een uitputtend overzicht te verschaffen, maar hieronder volgen enkele voorbeelden uit drie hoofdcategorieën van drogredenen.

6.1. 'Altijd ware' uitgangspunten en randvoorwaarden

Onder zgn. 'altijd ware' beweringen worden in de logica informatiestructuren verstaan die niet toetsbaar zijn, daardoor alle interpretaties openlaten - en bijgevolg geen inhoudelijke informatie bieden.

In het Ambitiedocument wordt het groengebied getooid met de naam 'Garden Haag', en zo voorgesteld als tuingebied. In Deel 2: Richtlijnen vinden we een lijstje van criteria, zgn. 'bladwijzers', die worden voorgesteld "om er voor te zorgen dat de identiteit van Garden Haag ook op lange termijn gewaarborgd blijft" (LOLA, p.99). Hoopgevend is de toetsing "Heeft het zoveel mogelijk respect voor natuur en omgeving?". Met wat goede wil valt ook een ander criterium gunstig op te vatten: "Houdt het de balans tussen gebruik, natuur en cultuur in stand?" Deze twee criteria waarborgen in ieder geval de minimale randvoorwaarde voor het genoemde respect: 'allereerst niet schaden'. Als het althans in algemene zin te lezen is als de *bestaande* balans.

Er zijn echter twee levensgrote valkuilen in dit lijstje.

- Nader beschouwd blijken de overige criteria al uit te gaan van de nieuwe bedachte identiteit van het gebied. Ze maken immers ingrepen mogelijk die de genoemde twee aanzienlijk schaden of zelfs volkomen te niet doen. Ze staan daardoor in talrijke opzichten juist haaks op de andere twee criteria.

- Volgens de opstellers hoeven van de genoemde tien criteria slechts acht vervuld te worden om nieuwe aanvragen en ontwikkelingen toe te staan. Met andere woorden, juist de enige twee criteria die de huidige kwaliteiten zouden kunnen beschermen, kunnen gemakkelijk omzeild worden via de andere criteria die juist tegen deze kwaliteiten ingaan. Anders gezegd, de voorgestelde, rigoureuze transformatie, die de huidige

kwaliteiten zware schade toebrengt, is in dit document al in eerste instantie voorondersteld, en wordt ook in tweede instantie gevrijwaard van enige inhoudelijke toetsing.

Na de 'vrijgeving voor consultatie' per 17-11-2015 zijn door de gemeente veel procesopmerkingen gemaakt die weinig of niets zeggen over het te verwachten verloop van de procedure.

De Uitnodigingsbrief voor de inloopavond, 17-11-2015, bevat de toezegging "Uw inbreng wordt waar mogelijk verwerkt in de plannen waarover het gemeentebestuur in de eerste helft van 2016 een besluit neemt." De toevoeging 'waar mogelijk' vormt hier echter een onbeperkt voorbehoud die onafzienbare speelruimte openhoudt.

Tijdens de demonstratie 'Stop International Park' op 10-1-2016 in de Bosjes, verkondigde wethouder Revis: "Er is een groot wantrouwen onder burgers of de gemeente wel echt iets doet met hun mening. In het verleden is daar inderdaad te weinig naar gekeken. Maar dit college wil de stad nadrukkelijk bij de plannen betrekken." (NRC, 'Een biertuin? Daar zijn nette mensen tegen', 11-1-2016)

De eerste zinnen impliceren weliswaar een erkenning en een toegeving, maar deze zijn wat gratuit want niet relevant voor de huidige zaak. De derde zin is typisch een zgn. 'altijd ware bewering': een verkondiging van eigen goede intenties, zelf-felicitering zonder dat het ooit enig concreet effect/resultaat hoeft te hebben.

Revis besloot zijn korte speech met "Wij zullen rekening houden met de reacties". Dit was eveneens een 'altijd ware bewering', die immers altijd kan worden geuit zonder dat het enig concreet effect/resultaat hoeft op te leveren. Het is een geruststelling in de trant van 'Stil maar wacht maar, alles komt goed', waar hedendaagse, mondige en oprecht betrokken volwassen burgers niet op zitten te wachten.

6.2. Strijdigheid

6.2.1. Interne contradictie.

Verreweg de meeste ingrepen die in het ambitiedocument worden voorgesteld staan haaks op en gaan rechtstreeks in tegen de 'groene' doelstellingen, waarden en kwaliteiten die eerder in het vooruitzicht zijn gesteld.

De 'oplossingen' ter 'opwaardering' zijn vrijwel allemaal logisch ongerijmd dan wel empirisch onrealistisch. Ze zijn bijvoorbeeld:

- Niet 'statig, klassiek en stijlvol' (LOLA, p.11), niet bevorderlijk voor '6. Cultuurhistorie als inspiratie en magneet'

-

maar juist vergezocht, gekunsteld, buitenissig, overdadig, banaal, kitscherig, *would-be* trendy.

De doelgroep zou 'Stijlvol & Ondernemend' zijn, maar afgaande op de beelden van kermis en vandalisme doet het eerder denken aan een publiek in de sfeer van zeg Telegraaf, WNL, RTL, GeenStijl, PowNed.

- Niet uniek en geenszins "onderscheidend voor Den Haag als stad?" (LOLA, p.99) -

maar slechts een doorzichtige imitatie van ideaal beschouwde stadsparken zoals Central Park (NY), Hyde Park (Londen), Vondelpark (Amsterdam) e.d.. Het plan zet daarom in op standaardisering, stereotypering, inbrengen van sjablonen (zoals 'slotjesbrug'), surrogaat elementen (zoals cascades), e.a. gekunstelde cliché elementen - kortom het terugdringen van unieke kwaliteiten.

- Niet gunstig voor rust en respect -

maar gericht op commercie en consumptie, kakofonische evenementen t.b.v. 'reuring' en banaal amusement, ongeacht onrust, herrie en afval.

De combinatie 'Rust en reuring' (LOLA, p.11, 34, p.42; Raadsvoorstel p.3) behelst een contradictio in termines, zodat de stelling "De combinatie tussen [sic] rust en reuring brengt nieuw leven in de omgeving" (p.157) elke eenduidige betekenis ontbeert.

- Niet gunstig voor 'Meer hoogwaardige natuur en biodiversiteit', (p.11, Samenvatting, ad 'Centrale uitgangspunten'), evenmin voor "Meer variatie in beplanting en biodiversiteit;" (p.11, Samenvatting, ad 'Belangrijkste ingrepen'), en op geen enkele wijze een vorm van 'investeren in de natuur' -

maar sterk beperkend, nadelig, schadelijk en goeddeels vernietigend voor flora en fauna, biotopen, biodiversiteit en ecologie. Het bos oppervlak van de huidige Bosjes (afgezien van de Waterpartij en omgeving) wordt in het plan drastisch teruggebracht. Een totaal van ca. 4000-5000 bomen zou moeten worden gekapt. Hierna resteert hoogstens ca. 30% zgn. 'bosgebied'. Daar blijft weinig stilte en rust over door de invloeden van de overige, zwaar verminkte delen, die bestemd zijn voor kaalslag, verstening, asfaltering en 'reuring'.

- Niet financieel verantwoord -

Maar op talrijke onderdelen buitensporig duur, zie de drievoudige viaducten, de bosbeek met cascades en speelvijver, de overvloed aan bruggen, enz..

- Niet redelijkerwijs haalbaar te achten -

maar voor een groot deel strijdig met algemene fysieke wetten (zwaartekracht) dus onrealistisch, zie het

voorbeeld van de bosbeek met cascades.

- Niet 'zorgvuldig .. uitgewerkt' (p.102), via 'zorgvuldige afwegingen' .. 'zorgvuldig gekeken' (p.157) - maar de waarde van onderdelen en ingrepen wordt klaarblijkelijk op arbitraire, amateuristische en opportunistische wijze bepaald, ten gunste van de eigen ambities en aspiraties.

- Niet gepaard gaand met 'Communicatie voor betrokkenheid' - maar een overrompelende benadering, versluiting door (des)informatie en manoeuvres van (mis)communicatie.

Het is niet zo dat "Ingrepen in het groen zijn zichtbaar en daardoor ook transparant" (p.157), integendeel, de transparantie dient juist ruim vooraf te gaan aan elke ingreep.

- Hoewel de beoogde doelgroep van het gedroomde park bij uitstek Internationaal is, bestaande uit expats en toeristen, worden alleen de direct omwonenden als belanghebbenden erkend, en niet de vele gebruikers, en organisaties van wijken en natuurbelangen die veel directer en veelvuldiger feitelijk betrokken, belangstellend en belanghebbend plegen te zijn.

- In de bewonersbrief (17-12-2015) voor de inloopavond verkondigt de gemeente: "Medio 2016 start de gemeente met de eerste werkzaamheden", en Wethouder Revis stelt zelfs "We zijn het proces nu gestart en dat kunnen we nu niet even stopzetten" (Inloopavond 1-12-2015) -

terwijl er geen enkele aantoonbare noodzaak of dringende urgentie is om op afzienbare termijn ook maar enig voorgesteld element van het plan, of enige stap in de te volgen procedures uit te voeren.

6.2.2. Externe contradicties

Het 'Internationaal Park' -plan zoals voorgesteld in het Ambitiedocument is bovendien flagrant in strijd - of anders alleszins aanvechtbaar - in het licht van een grote hoeveelheid bestaande juridische en bestuurlijke wetten, regels, procedures, beleidsstukken, verordeningen, rapporten, plannen, enz..

Deze hebben direct betrekking op aspecten en kwaliteiten in relatie tot het gebied: natuurwaarden, recreatieve waarden, ecologische waarden, verkeerswaarden, cultuurhistorische waarden, landschappelijke waarden enz... Hierdoor gelden talrijke formele beschermingsconstructies vastgelegd en bekrachtigd in bestemmingsplannen, beheersverordening, beheerplannen, e.d..

Enkele voorbeelden:

- De Boswet, 20-07-1961, dient ter bewaring van bossen en andere houtopstanden.

- De Natuurbeschermingswet, 25-05-1998, regelt de natuurbescherming van (groene) gebieden.

- De Wet Flora en Fauna, 25-5-1998, beschermt in het wild voorkomende diersoorten en plantensoorten, en biodiversiteit.

- Volgens het Besluit tot aanwijzing van het beschermde stadsgezicht Van Stolkpark - Scheveningse Bosjes gemeente Den Haag (Zuid-Holland) ex artikel 35 Monumentenwet 1988, 09-09-1994, definitief besluit 06-09-1996, zijn de Scheveningse Bosjes onderdeel van een Rijksbeschermd Stadsgezicht op grond van cultuurhistorische kwaliteit.

- In het Groenbeleidsplan 'Groen Kleurt de Stad' 2005-2015 (RIS 129360), zijn de Scheveningse Bosjes aangewezen als "van belang voor de natuur".

- Volgens de Nota Ecologische Verbindingszones 2008-2018 (RIS159450), 25-11-2008, maken de Scheveningse Bosjes deel uit van de Stedelijke Ecologische Hoofdstructuur van Den Haag, van belang voor het ecologisch verbinden van de Natura 2000 gebieden Oost- en Westduinen. Hiervoor dienen o.a. adequate faunapassages te worden beschermd, versterkt en uitgebreid. Zie ook de Tussenbalans 2014 (van de Nota Ecologische Verbindingszones, 2008-2018 (RIS 280306), 23-1-2015.

- De beheersverordening voor aanwijzing tot Rijksbeschermd Stadsgezicht van Van Stolkpark en Scheveningse Bosjes, ex artikel 35 Monumentenwet 1988, 09-09-1994, definitief besluit 06-09-1996,

- Volgens de beheersverordening Van Stolkpark en Scheveningse Bosjes, 25-04-2013, geldt voor de Scheveningse Bosjes en ook de gebieden rondom Madurodam de bestemming van 'natuurgebied' c.q. 'Groen-Park': "Artikel 7 Groen-park 1. 7.1 Bestemmingsomschrijving. De voor 'Groen-park 1' aangewezen gronden zijn bestemd voor: a. ecologische verbindingzone; b. natuurgebied; c. wandelpark; d. extensief [d.i. matig] dagrecreatief medegebruik; e. .. bescherming van archeologische waarden I, f. .. bescherming van archeologische waarden II, g. .. bescherming van het rijksbeschermd stadsgezicht [etc.]".

- Eveneens gelden hiervoor de richtlijnen voor Cultuurhistorisch onderzoek in de vormgeving van de ruimtelijke ordening, 2013. De brochure 'Ruimtelijke ordening en erfgoed. Een handreiking voor cultuurhistorisch onderzoek' stelt: "In de Wet ruimtelijke ordening is vastgelegd dat binnen de ruimtelijke ordening alle belangen samenhangend moeten worden afgewogen. Cultuurhistorie is een van deze belangen." De richtlijnen vereisen dat er een duidelijk afgebakend onderzoek plaats dient te vinden, die kan leiden tot heldere vertaling naar beleid, uitvoering en beheer. Bij het proces dienen alle belangenorganisaties te worden betrokken. Los daarvan mogen ook burgers zelf hun visies en bezwaren indienen. Er dient openheid te zijn van alle bronnen, documentatie, onderzoeksrapporten.

6.3. Ongegronde aannames, benodigd onderzoek

De contradicties volgen uit de vele tientallen ongegronde, arbitraire aannames, zeepbellen en luchtkastelen in het LOLA verhaal die eerder voortspruiten uit wensdenken en grootheidsfantasieën dan feitelijke gegevens en valide argumenten. In de gebiedsvisie staat weliswaar: “De impact van eventueel nieuwe functies zal altijd worden onderzocht en er zal een zorgvuldige afweging plaatsvinden”, maar dat is ongeloofwaardig gezien het ontbreken van enige naspeurbare fundering op empirische en logische gronden.

- Het plan mist een heldere, eenduidige en gegronde beschrijving van een reëel probleem, vraag of behoefte. Het laat ook geen rationele, systematische analyse zien van de situatie.
- Allerlei knelpunten en kwaliteiten, oorzaken en effecten, opties en oplossingen worden lukraak door elkaar heren der in het documenten genoemd, zonder enige naspeurbare deskundige argumentatie en empirische onderbouwing. Ze lijken vooral arbitrair, hap-snap, impressionistisch of opportunistisch gekozen. Op deze wijze wordt allereerst gebroken met tradities van zorgvuldig en onderbouwd onderzoek dat vooraf dien te gaan aan een grootschalig ingrijpen in de ruimtelijke ordening van historische proporties met hoge kosten, omvangrijke consequenties en risico's op korte en langere termijn.

Nodig zijn betrouwbare antwoorden op talrijke vragen zoals:

- Wat zijn de te verwachten effecten op natuur, milieu, ecologie, biodiversiteit ?
- In hoeverre heeft de beweerde inzet van dienst Groen of een stadsecoloog plaatsgevonden, en met welke uitkomst ?
- Wat zijn de te verwachten effecten op recreatief gebruik, belevingswaarde, sport en ontspanning ?
- In hoeverre zijn er vooruitzichten vanuit de 'markt' ?
- In hoeverre is sprake van een behoefte van internationale organisaties aan de voorgestelde ingrepen, faciliteiten en attracties ?
- In hoeverre is een positief effect te verwachten op toerisme?
- Wat zijn de uitkomsten van cultuurhistorisch onderzoek ?

6.4. Paradigmawisseling: respect verruild voor destructie

Het plan zoals in het Ambitiedocument gepresenteerd laat in vorm (beeldelementen, indeling) en inhoud (visie, verhaal) een aantal opvallende kenmerken zien die veel zeggen over het achterliggende gedachtegoed, de drijvende filosofie c.q. ideologie. Er lijkt sprake van een heimelijke agenda gericht op een ware paradigmawisseling met diepgaande en verstrekkende consequenties.

- De inhoud van het plan, de presentatie, en de desinformatie waarmee het proces van consultatie en 'overleg' gepaard gaat, kunnen moeilijk los gezien worden van het algemene beeld dat het tegenwoordige 'groenbeleid' van de gemeente laat zien zoals dat de laatste jaren onder de hoede van wethouder Revis gevoerd wordt. De terugkerende, structurele elementen zijn duidelijk herkenbaar.

Er vindt de laatste jaren een massale bomenslachting plaats in de stad. Vrijwel overal in alle groengebieden, en op talloze pleinen en straten, is de troosteloze aanblik te zien van stronken en kale plekken waar kort tevoren gezonde bomen, volle struiken en rijke ondergroei stonden. Alsof een kwaadaardige verwoestende kracht door de stad raast. Hier en daar verrijzen slechts iele sprietjes ter vervanging.

Steeds weer treffen op fraaie bomen groene stippen en kruisen aan, als tekens van een aangekondigde dood. Het lijkt een soort morbide graffiti, met een dreigend signaal: 'We zijn gestaag maar onstuitbaar aan het kaal slaan' is er in te lezen, en 'Wij hebben toch lekker de macht'.

De gemeenschappelijke factor in deze ingrepen komt neer op het terugbrengen van natuurfuncties: door grootschalige kap, kaalslag, versnippering, verstening en asfaltering.

De effecten van deze operaties zijn al in vele parken en landgoederen zichtbaar, zoals Oostduin, Arendsdorp, Marlot, Oosterbeek, Zuiderpark. Ook daar werd een afgrijselijke ravage aangericht.

Dezelfde trend wordt overigens ook gemeld in andere steden: bijvoorbeeld Amsterdam, Arnhem, Amersfoort.

Deze activiteiten krijgen kennelijk een prioriteit die niet in proportie staat tot enige bespeurbare urgentie in de zin van ziekte of besmettelijkheid, hinder of gevaar, enzovoorts. Dat is verbazend, bedenkelijk en verdacht. Dit 'groenbeheer' komt in alle opzichten over als verwrongen, Kafkaësk en natuurvijandig. Er lijkt een oorlog te woeden tegen flora en fauna. Het lijkt wel alsof alles wat natuurlijk leeft, groeit en bloeit door de liberale mens tot het uiterste moet worden onderworpen: bedwongen, beteugeld, beknot; aangeharkt, kaalgeslagen, versneden, versnipperd; ingeperkt, teruggedrongen, het restant gestileerd, gesteriliseerd en *re-designed*.

- Het voordeel dat het LOLA Ambitiedocument biedt (naast veel nadelen), is dat het globale stramien zo opzichtig naar voren komt: het 'beschaven' en 'verstedelijken' van het groen. In plaats van respect voor de natuur geven we de burger het stadse leven terug in de natuur, de koortsige onrust, de gejaagde drukte, de

harde prikkels, te midden van het dode beton, asfalt en bebouwing.

De ongehinderde, of zelfs opgevoerde voortzetting van het hectische stadsleven impliceert uiteraard stimulering van de bijbehorende consumptie en commercie, met alle materiële en financiële voordelen van dien voor een specifieke politieke achterban.

- Met het plan wordt niet een gedeeltelijke, graduele situatieverandering of koerswijziging voorgesteld, maar een welhaast totale ommezwaai in opvattingen en waarden. Het plan is eigenlijk een frontale aanval op het hele bestaande gebied als fysiek areaal, natuur- en cultuuroed.

De geambieerde ommezwaai is ander gezegd radicaal, rigoureuus en typisch *disruptief*. Een welhaast Nietzscheaanse '*Umwertung aller Werte*', 'een totale omkering en ontkenning van de bestaande moraal', zowel formele wet- en regelgeving als heersende mores, op het gebied van natuur en milieu, flora en fauna, ecologie en biodiversiteit. Met name veegt het de vloer aan met respect, niet alleen respect voor het natuurlijk leven, maar ook historie, cultuur, wetenschap, kennis en kunde.

Tegelijk lijkt sprake van een finale afrekening met elke traditie voor bescherming, behoud, beheer, zorg voor niet-commerciële zaken, die niet zozeer direct te incasseren markwaarde hebben maar intrinsieke waarde - op deze gebieden alsmede die van recht, bestuur, democratie, en zelfs humaniteit en ethiek.

7. Schets voor een alternatief plan

Deze kritische beschouwing van de plannen zou onvolledig zijn zonder enige suggesties die een richting wijzen naar positieve alternatieven. Hoewel de gelegenheid ontbrak om al tot een volwaardig alternatief plan te kunnen komen, zijn in dit stadium wel al een aantal bescheiden alternatieve veranderingen te noemen. Deze zijn vooral ingegeven door het belang van behoud, beheer, respect, zorg; en (aanzienlijke) verbetering, versterking, uitbreiding van de huidige situatie met alle gegeven historische, ecologische en maatschappelijke waarden.

7.1. Flora en fauna

- Geen enkele beperking of verkleining van het groengebied.
- Juist waar mogelijk uitbreiding en versterking van groengebied, m.n. bosoppervlak en ruig duingebied.
- *Geen*, of minimaal rooien van bomen, struiken en ondergroei. Beperkt tot het absoluut noodzakelijke of onvermijdelijke. D.w.z. uitsluitend verwijderen van brandnetels, werkelijk zieke iepen en te oude populieren, overdadige esdoorns die concurreren met dennen en eiken.
- Op het Belvédère duin, waar het bos in de oorlog is blijven staan dienen de honderd jaar oude, zeldzame dennen zeker niet verder gedund te worden.
- Waar open stukken in het bos zijn ontstaan, door al dan niet verantwoorde kap en kaalslag in (recent) verleden, dient gevarieerde, rijke en dichte begroeiing te worden aangeplant, bij voorkeur hoogwaardige boomsoorten zoals dennen en eiken.
- Bijsnoeien van slechts enkele bomen. Dit tegen het zgn. 'gevaar' van mogelijk ooit weleens brekende c.q. vallende takken, met vrijwel te verwaarlozen kans op schade of verwonding, waarvoor de gemeente-ambtenaren naar zeggen zo bevreesd zijn ..
- De zandige bosbodem en bosopstanden zijn bijzonder kwetsbaar en moeten met deskundige zorg behandeld worden.
- Afrasteren van stukken groen die bescherming verdienen - waar nu nog vrij massaal door gestruind en 'gecruised' wordt, met honden die vogels opschrikken, enz., met veel eroderend, vervuilend e.a. schadelijk effect.
- Waarschijnlijk wel de meest doorslaggevende maatregel om enerzijds flora en fauna te beschermen, en anderzijds de Bosjes toegankelijker, vriendelijker en vrij van vernielingen te maken, is het aanwijzen van veel meer en veel grotere stukken waar honden aangelijnd dienen te blijven (tegen opschrikken van vogels e.d.).
- Plaatsen van meer robuuste prullenbakken om zwerfafval terug te dringen.
- Een alternatief voor de kunstmatige bosbeek, casacade en speelvijver is wellicht te realiseren in simpele vorm. Vergelijk het huidige Prins Hendrik plein: een eenvoudige fontein, alleen open bij warm weer, met rondom enkele eenvoudige zitplaatsen. Dit geeft zomers vertier aan ouders met kleine kinderen, in de avond zitten mensen rustig te lezen, te keuvelen, te liefkozen, in gemoedelijke sfeer dus juist zonder allerlei reuring of complicaties. Probleem blijft wel het zand, zodat de locatie bij voorkeur buiten de Bosjes moet worden gezocht.
- Behoud, bescherming en beheer van het huidige bijzondere waardevolle biotoop, o.a. als broedplaats voor vele vogels (Waterpartij - Belvédèreduin).
- Behoud, bescherming en beheer van het Westbroekpark als parklandschap met rosarium e.a. tuinen.
- *Geen* uitbreiding van Madurodam ten koste van de groene gebieden.

7.2. Verkeer

- Geen uitbreiding, verbreding, verstening, betonning of verlichting binnen de gebieden van wandel- en fietspaden of andere wegen.
- Alleen verharding voor een deel van de fietspaden.
- Wellicht hier en daar repareren van paden, opnieuw asfalteren van hoofdroutes.
- Benut bestaande paden voor een enkele, eenvoudige maar aantrekkelijke fiets-, wandel- en trimroute tussen stad en strand en andere groengebieden. Dit zal voldoende zijn voor de verkeersstroom, en meerwaarde opleveren ten opzichte van de huidige situatie.
- De voetpaden kunnen halfverhard tot onverhard zijn.
- Opheffen van een aantal overbodige tussenliggende wandelpaden.
- Resterende secundaire voetpaden veranderen in boomvriendelijke paden van schelpen of houtsnippers.
- Verhogen van een bepaalde delen van enkele paden. Dit tegen de zgn. 'modderigheid', bemodderde schoenzolen, e.a. gedramatiseerd leed.
- Wellicht aanleg van een jogging rondje op zand of houtsnippers, dat beter is voor bodem en boomwortels, en gezonder voor de gewichten.
- Behoud, bescherming en beheer van de ruitpaden.
- Aanbrengen van een aantal bescheiden, niet storende bewegwijzeringen, op enkele kruisingen (bijv. met de bekende paddenstoelen). Dit tegen het zgn. 'verdwalen' wat soms weleens iemand enkele minuten schijnt te kunnen gebeuren ..
- Forse verbetering van verbindingen tussen Scheveningse bosjes en Waterpartij voor mens en dier.
Bijv. door verdieping met minstens ca. 200 m. brede overkluizing van de Prof. B.M. Teldersweg (S200), met royaal ruimte voor voortzetting van natuur en hoogstens twee oversteekplaatsen voor fietsers/wandelaars: bij Ver-Huëll weg, en bij het 'Indië monument'.
- Vermindering van geluidsoverlast, m.n. langs Teldersweg en langs Scheveningseweg.
- Geen extra bruggen.
- Geen nieuwe parkeerplaatsen op gelijkvloers niveau. Wel parkeren van auto's ondergronds.

8. Conclusie

Het plan dat onder de noemer 'Internationaal Plan' ter consultatie is voorgelegd laat een schril en onoverbrugbaar contrast zien tussen de voorgewende ambities, of beter pretenties, en de voorgestelde oplossingen, ingrepen en uitbreidingen. De uitgangspunten, ambities en prioriteiten die hier indirect naar voren komen zijn niet verenigbaar met de fraaie beloftes en vooruitzichten voor het behoud van de kwaliteiten van de gebieden (zie 2-3). Ze wijzen op eigenlijke motieven en aspiraties van economische, ideologische en politieke aard die in het betreffende kader volstrekt misplaatst zijn (zie 4-6).

Het gepresenteerde plan kan in huidige vorm en inhoud niet in enige redelijkheid acceptabel worden geacht. Het is structureel niet adequaat, en het leent zich daardoor niet voor gedeeltelijke of graduele verbetering, bijstelling of aanpassing. Het moet dan ook eerst geheel terzijde worden geschoven. Vervolgens dient een nieuw plan op een totaal andere, solide grondslag te worden ontworpen, opgebouwd, doordacht, uitgewerkt en daarbij terdege getoetst aan interne en externe criteria. Daarbij dient respect voor het bestaande leven en de belevingswaarden van het gebied voorop te staan.

Het is mogelijk dat onder deze algehele herbezinning een beperkt aantal elementen uit het 'oude' plan kunnen worden overgenomen met de nodige aanpassingen en voorbehouden (zie 7). Alle overwogen ingrepen dienen echter eerst te worden gefundeerd op basis van gedegen onderzoek (zie 6.3) door erkende en bevoegde deskundigen, en vervolgens in overleg te worden gebracht met gebruikers, belanghebbenden, en belangstellenden waaronder expat organisaties en burgerinitiatieven.

Alleen op die manier kunnen de genoemde groene doelstellingen (zie 1) redelijkerwijs worden gerealiseerd of althans worden bevorderd, en de genoemde contradicties met plan-eigen doelstellingen (6.2.1) en met bestaande regelgeving en voorgaande verordeningen (6.2.2) worden vermeden.

'Allereerst niet schaden, daarom bij twijfel niet ingrijpen' (*primum non nocere ergo in dubio abstinere*) is een oud criterium voor medisch ingrijpen, het is meer algemeen bruikbaar als ethisch principe, en ik zou het ook willen aanbevelen bij de afwegingen voor ingrepen in de betreffende gebieden. Een boom, een plant, een biotoop: de neiging mag zijn deze benaderen te benaderen als objecten, die gemakkelijk te vernietigen zijn, maar het zijn levende systemen, en geen mens - zeker geen burgemeester, wethouder, raadslid of ambtenaar van deze gemeente - is in staat om ook maar een cel hiervan na te bouwen.

Hoogachtend,

C.P. van der Velde